

Citation: Canbaz, M. (2019), Altın Bankacılığı ve İşletmeler Açısından Altın İşlemlerinin Muhasebesi, BMIJ, (2019), 7(4): 1225-1259 doi: <http://dx.doi.org/10.15295/bmij.v7i4.1162>

ALTIN BANKACILIĞI VE İŞLETMELER AÇISINDAN ALTIN İŞLEMLERİNİN MUHASEBESİ

Mustafa CANBAZ¹

Received Date (Başvuru Tarihi): 05/07/2019

Accepted Date (Kabul Tarihi): 06/09/2019

Published Date (Yayın Tarihi): 25/09/2019

ÖZ

Altın geçmişten bugüne bir güç sembolü, yanı sıra değişim ve servet biriktirme aracı olarak yoğun ilgi kabul görmektedir. Öte yandan, kolay işlenebilirliği ve iletkenliği kullanım alanını giderek artırırken en fazla ziynet (süs eşyası) ve mücevher olarak tercih edilmektedir. Ancak, bütün bunlara karşılık altın ağırlıklı olarak ekonomi dışında tutulmakta ve mali kaynakların verimsiz kullanılmasına yol açılmaktadır. Bu durum son yıllarda yapılan düzenlemelerle önlenmek istenmekte, altın bankacılığı sayesinde mali sisteme çekilmeye çalışılmaktadır. Bu çalışmada, altın bankacılığı ve ekonomisi hakkında genel bilgi verildikten sonra işletmelerin bankalar ile altına dayalı olarak gerçekleştirdikleri işlemlerden bir kısmı ele alınmıştır. Bu kapsamda, başta vadeli veya vadesiz mevduat depo hesapları olmak üzere altın kredisi kullanımı gibi işlemlerin muhasebesi bulunmaktadır. Bu işlemler, Maliye Bakanlığı'nın 1992 tarihli Tekdüzen Hesap Planı esas alınarak yapılmıştır. Böylece, oldukça yeni ve güncel olan bu konunun literatüre teorik katkı sağlamak yanında işletme sahip ve uygulayıcılara katkı sağlaması ve rehberlik yapması da amaçlanmıştır. Bu ikincisi, çalışmanın yöntemini belirlerken, yoğunlaşılan esas alanı oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Altın, Bankacılık, Muhasebe, Altın Depo Hesabı, Altın Kredisi

JEL Kodları: M41, G24, G20, G21

GOLD BANKING AND ACCOUNTING OF GOLD TRANSACTIONS IN TERMS OF BUSINESS

ABSTRACT

Gold is recognized as a symbol of power from past to present, as well as a means of accumulating change and wealth. On the other hand, while its easy processability and conductivity increase its usage area, it is mostly preferred as ornament and jewelery. However, gold is mostly excluded from the economy and inefficient use of financial resources is caused. This situation is tried to be prevented by the regulations made in recent years and thanks to gold banking, it is tried to be drawn into the financial system. In this study, after giving general information about gold banking and its economy, some of the transactions carried out by businesses with banks based on gold are discussed. In this context, transactions such as the use of gold credits, especially the time deposit accounts and demand deposits, are accounted for. These transactions are based on the Uniform Chart of Accounts of the Ministry of Finance of 1992. Thus, it is aimed to provide theoretical guidance to the business owners and practitioners in addition to providing theoretical contribution to the literature. This latter was the main area of focus in determining the method of the study.

Keywords: Gold, Banking, Accounting, Gold Deposit Account, Gold Credit

JEL Codes: M41, G24, G20, G21

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, mcanbaz67@yahoo.com <https://orcid.org/0000-0002-5261-6187>

1. GİRİŞ

Altın geçmişten bugüne toplumların en önemli güç sembollerinden biri olmuştur. Paranın henüz icad edilmediği dönemlerin esas değişim aracı olup 19. Yüzyıla kadar para olarak varlığı sürmüştür. 1870'lerden Birinci Dünya Savaşı'na kadar geçen sürede ise uluslararası para sisteminin temeli de altın standardıdır. Türkler Anadolu'da ilk olarak İstanbul'un fethinden sonra 1477 yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından bastırılan 'Sultani'ler (Vural, 2003: 58) vasıtası ile altını para olarak kullanmaya başlamışlardır. Günümüzde ise Türk toplumu tarafından geleneksel tasarruf aracı olmak yanında altın, ziyet eşyası, tasarruf ve saklama aracı olarak altın tutulmaktadır (Aktaş vd., 2012: 4). Bunların ötesinde, hava ve sudan etkilenmemesi, iletkenliği ve kolay işlenebilirliği nedeniyle, başta elektronik olmak üzere farklı sektörlerde kullanımı da söz konusudur.

Geniş kullanımı yanında, son yıllarda birçok devlet rezerv olarak altına yönelme eğilimi içindedir. Amerikan Doları'ndan kaçarak altına yönelen bu ülkeler, özellikle 2008'de patlak veren küresel finansal kriz sonrasında, yıllardır yurt dışı bankalarda tutulan altın rezervlerini geri çekmeyi hızlandırmışlardır. Halbuki, kriz öncesi, 1970'lerde altının uluslararası para sisteminden çıkmasından sonra merkez bankaları ellerindeki rezervlerden altının bir kısmını satmayı tercih etmişlerdir. 2008 sonrasında birçok ülke altın satışlarını ciddi şekilde azaltırken Çin, Hindistan, Rusya ve Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler alıma yönelmişlerdir. Böylece 2000 yılı sonrası dönemde 2009-2010 arasında ilk defa dünya merkez bankaları net alıcı konumuna geçmişlerdir. Bunda, 2008'deki finansal krizle birlikte Amerikan Doları'nın uluslararası para rezervi olarak rolünün sorgulanmaya başlanması ve hegemonyasının sarsılması ile ülkelerin merkez bankalarının rezervlerinde doların ağırlığını azaltarak alternatif rezerv varlıklara yönelme eğilimlerinin artması etkili olmuştur (Demirci, Kodalak, 2018: 2-3). Bu kapsamda bir diğer gelişme ise, bankaların merkez bankasındaki zorunlu karşılıklarının altın ağırlıklı varlıklara yönelmesi olmuştur.

Uluslararası alanda ortaya çıkan bu gelişmelere karşılık ülkemizde altın ile ilgili ilk düzenlemelerden biri Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar'da yapılan değişiklik olmuştur. Sonrası altının ekonomiye katılma süreci başlamıştır. Önce 'Altın Borsası' kurulmuş, ardından kurumsallaşma hız kazanmış ve kayıt dışı altınların finansal sistem içine çekilmesi mümkün hale gelmiştir. Altının mevduat olarak bankacılık sistemine alınması ile işletmeler sadece bir yatırım aracı kazanmamışlar yanı sıra yüksek kalitede bir teminat aracı da kazanmışlardır. Beş bin ton civarında olduğu tahmin edilen ekonomi dışı altının bir kısmının bile mali sisteme çekilmesi, sermaye/tasarruf açığı olan Türkiye için çok

önemli bir kaynaktır. Altyapı ve kurumsallaşma düzenlemeleri önemli oranda tamamlanan bu mali kaynak, yapılan mevzuat düzenlemeleri sonrası, özellikle 2010'dan itibaren banka bilançolarında (mevduat, altın kredisi gibi hesaplar) yavaş yavaş oluştuğu görülmektedir.

İslamın faiz yasağı nedeni ile bankadan uzak duran Türk toplumunun tasarruflarını ekonomi dışı tutması karşısında gündeme gelen faizsiz/katılım bankacılığı 40 yıla yakındır faaliyet göstermektedir. Altının sistem içine çekilmesinde büyük katkısı olmasına rağmen istenen düzeye ulaşamamış, bu durum karşısında mali otorite son yıllarda altına altın sertifikası, altına endeksli sertifikalar gibi finansal ürünler ile piyasadan altın toplamaya da başlamıştır. Diğer bankalarında ilgi duyduğu altın ve ona dayalı bu yatırım araçları, bir bakıma onları lokomotif olmaya doğru yöneltmiştir.

Bu çalışmada, altın bankacılığı hakkında genel, mevzuat ve gelişimi bilgileri verildikten sonra işletmeler tarafından altına dayalı gerçekleştirilen bankacılık işlemlerinden bir kısmı hakkında Tekdüzen Hesap Planı kapsamında muhasebe uygulamalarının nasıl yapılacağı konusu açıklığa kavuşturulmaya çalışılmıştır. Henüz ciddi bir literatüre sahip olmayan bu konu özellikle altın işlemine taraf olan işletmeler açısından büyük önem taşımaktadır.

2. ALTIN VE EKONOMİSİ

Altın, geçmişten günümüze insanları peşinden koşturmuş, diğer ifadeyle her zaman değerli bir maden olarak kabul edilmiştir (Çıtak, 2004: 13). Toplumun her kesimden insanın geleneksel ortak yatırım aracı, altın olmuştur. Doğum ve düğünlerde sunulan en değerli ve tercih edilen hediye, yine altındır. Bu durum, talebin canlı olmasında etkili olmaya, büyük küçük hemen hemen her kasaba ve şehirde canlı bir 'kuyumcu piyasası'nın ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Öyle ki, Anadolu'da altın ve gümüş gibi değerli mücevher ve takıların alınıp-satıldığı bir 'kuyumcular çarşısı' olmayan kasaba ve şehir dahi yoktur. Ülkenin her köşeye yayılmış bu 'yerel çarşılar'ın üzerinde 'uluslararası' nitelikte bir çarşı da İstanbul'da bulunmaktadır. O'nun ismi ise, 'Kapalıçarşı'dır.

Kapalıçarşı, beş asır önce Fatih Sultan Mehmet Han'ın İstanbul'u fethi ile hayat bulmuştur. Bu kadim çarşı, halen İstanbul'un en hareketli ticari merkezlerinden biridir. Mücevher satan esnaf dışında, özellikle yabancı turistler için son dönemde yoğun bir hediyelik eşya satan işyeri açılmıştır. Nüfusun artışı ve ticaretin gelişmesi ile birlikte kabına sığmayan çarşı, 2000'li yıllara doğru uzmanlaşmanın da bir gereği olarak, şehrin farklı

(Yenibosna/Kuyumcukent gibi ihtisas) bölgelerine doğru kaymaya başlamıştır. Özellikle, fabrika ve atölye gibi imalata dönük kısımlarını bu bölgelere taşıyan sektörün yıllık altın işleme kapasitesi, bu açılımla birlikte 450-500 ton civarına kadar yükselmiş, ancak genellikle bunun altında bir kapasite ile çalışmaktadırlar (Halisçelik, 2000: 99).

Altın, en fazla kişisel ziynet (süs eşyası), yani takı ve mücevher olarak tercih edilmektedir. Ekonomik gelişme ve fiyatlardaki değişimlerden, diğer sektörlerle göre daha az etkilenmesi yanı sıra tasarruf güdüsü taşıması bu talebi canlı tutmaktadır. 2012 öncesi 5 yıllık dönemde ortalama %49 olan bu sektörün altın talebi, 2012 yılında %43 düzeyinde gerçekleşmiştir. Gerilemesinde merkez bankalarının altın talebindeki payının 2012’de hızlı artarak %12’ye yükselmesi etkili olmuştur. Aynı yıl global altın talebinde (elektronik ağırlıklı) sanayi sektörünün payı %10, yatırımcıların payı ise %35 seviyesinde gerçekleşmiştir (Aşarkaya, 2013: 3). Bu süreçte, 2010 yılı sonunda Merkez Bankası brüt döviz rezervi 80,67 Milyar \$’dan %31 artışla 2013 Mart sonu 105,65 Milyar \$’a çıkarken, aynı dönemde altın rezerv miktarı 5,26 milyar \$’dan dört kat artışla 21,03 milyar \$’a yükselmiştir (Saraç, Bayhan, 2013: 399).

Tablo 1. Altının Kullanım Alanları

Kullanım Alanı	2010	2011	2012
Mücevher ve takı	0,49	0,43	0,43
Teknoloji/Sanayi	0,11	0,10	0,10
Elektronik	0,08	0,07	0,07
Diğer Endüstri	0,02	0,02	0,02
Dişçilik	0,01	0,01	0,01
Yatırım	0,38	0,37	0,35
Merkez Bankaları	0,02	0,10	0,12
Toplam	1,00	1,00	1,00

Kaynak: AŞARKAYA, Ahmet, (2013), Dünya’da ve Türkiye’de Altın Piyasası, Türkiye İş Bankası İktisadi Araştırmalar Bölümü, Haziran, s. 3

2018 yılında hazırlanan Ticaret Bakanlığı’nın *Mücevherat Sektör Raporu*’na göre, kuyumculuk sektöre 250 bin kişiye istihdam sağlarken Türk imalat sektörlerinin en büyükleri arasında yer almakta, yaklaşık 5 bin üretici ve 35 bin perakende satış mağazasını bünyesinde bulundurmaktadır. Mücevherat ağırlıklı sektörün üretim merkezi İstanbul’dur. Bununla birlikte, Ankara ve İzmir’de de oldukça önemli miktarlarda üretim yapılmaktadır. Üretimin % 30-40’ı ihraç edilmekte, geri kalanı ise yerli tüketicilere, turistlere ve bavul ticareti yapanlara satılmaktadır. Türkiye’ye gelen her dört turistten ortalama biri mücevherat satın almaktadır. Yıllık olarak üretilen altın mücevheratın yaklaşık %40’ı da turistlere ve bavul ticareti yapanlara satılmaktadır. Dünya altın mücevherat Pazar büyüklüğü açısından Türkiye,

Hindistan, Çin, ABD ve Rusya ile ilk beş içindedir. Üretimde ise Hindistan ve İtalya ile birlikte ilk üç ülke arasındadır (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2018: 1). Kalan kısım yurt içinde tüketilmekte, yıllık iş hacmi ise 10 milyar dolar dolayında tahmin edilmektedir (Güngör, 2017, 2).

Kuyumculuk sektörü altına dayalı işlemlerin bir tarafını oluştururken diğer tarafta tasarrufçu bir kesim bulunmaktadır. Bu kesimin elinde önemli miktarda stok bulunmakta ya da yeni yatırım ve tasarruflarını altına yapma eğiliminde olduğu görülmektedir. (Doğan, 2010: 107). Genellikle ekonomide kayıt dışı kaldığı kabul edilen bu kesimdeki altın stokunun 5.000 tona yakın olduğu iddia edilmektedir. Ancak, bu savı destekleyecek bir çalışma da bulunmamaktadır. TCMB bünyesinde yapılan çalışmaya göre, 1984-2012 Ağustos döneminde Türkiye'nin altın stokunun 2.189 ton arttığı tahmin edilmektedir. Bu tahmin, 1984 yılı başındaki Türkiye'nin altın stokunun sıfır olduğu varsayımı altında, 2012 yılı Ağustos ayı itibarıyla Türkiye'nin altın stoku miktarını ifade etmektedir. Söz konusu miktar, değer olarak yaklaşık 115 milyar ABD dolarına tekabül etmektedir. Burada vurgulanması gereken önemli nokta, bu altın stok tutarı varsayım gereği bir alt sınırı ifade etmektedir. Altının yüzyıllar boyunca yatırım ve ziynet eşyası olarak kullanıldığı dikkate alınır, altın stokunun belirtilen bu rakamdan daha yüksek olması ihtimali yüksektir (Aktaş vd., 2012: 6).

3. ALTIN BANKACILIĞI

Altın bankacılığının temel işlevi, yastık altında mücevher veya ziynet amaçlı tutulan altınların gram altın ve külçe altına dönüştürülerek, yanı sıra altın para ve sikkeler ile madalyon ve hatıra altınların 24 ayar altına göre vadeli hesaplara alınması ve sahibine altın olarak karpayı/faiz kazandıran yani ana para ve getirisi altın olan bankacılık uygulamasıdır. Altının ekonomiye kazandırılmasını amaçlayan altın bankacılığı mevzuatı toplumun inanç dünyasına uygun olarak tasarlanmış ve 2000 yılı öncesinde başlatılmıştır. Sonrasında ise, finansal sektörün yeniden yapılandırılmasına uygun olarak devam etmiş ve nihayet kurumsallaşmasına kadar uzanmıştır. Bu bölümde altın bankacılığına katkı yapan düzenlemeler ile bugüne nasıl geldiği ve işletmeler için ne anlam taşıdığı ele alınmıştır.

3.1. Altın Bankacılığının Kurumsallaşması İle İlgili Temel Düzenlemeler

1989 yılında kabul edilen Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında (TPKKH) 32 Sayılı Karar ile uluslararası sermaye hareketleri serbestleştirilmiştir. Ardından, altın bankacılığı alt yapı çalışmalarına geçilerek, yasal zemin tesis edilmiştir. Öte yandan kurumsallaşma amaçlı diğer düzenlemeler gerçekleşmiştir. Bunlar aşağıdaki yer almaktadır.

Tablo 2. Altın Bankacılığı ile İlgili Temel Düzenlemeler

Yıl	Mevzuat Düzenlemeleri	Kurumsallaşma Düzenlemeleri
1989	32 sayılı TPKKHK	
1991	32/5 sayılı Tebliğ	
1993		Kıymetli Madenler Borsalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmelik (SPK)
1995	32/13 sayılı Tebliğ	İstanbul Altın Borsası'nın kurulması ve faaliyete geçmesi
1995		İlk rafinasyon şirketi olan Halaç Kuyumculuk Ltd. Şti'nin kurulması ve faaliyete başlaması
1996		İstanbul Altın Rafinerisi A.Ş.'nin (İAR) kurulması ve faaliyete geçmesi
2000	32/25 sayılı Tebliğ	
2002		İAR ile Halaç Kuyumculuk Ltd. Şti'nin birleşmesi
2006	Bankaların Kıymetli Maden Alım Satımına ve Alacaklarından Dolayı Edindikleri Emtia ve Gayrimenkullerin Elden Çıkarılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (BDDK)	
2008	32/35 sayılı Tebliğ	
2013	32/42 sayılı Tebliğ	
2016	Bankaların Kıymetli Maden Alım Satımına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (BDDK)	

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Altın bankacılığın kurumsallaşması için atılan ilk adımlardan biri 1993 yılında Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar'da değişiklik yapılarak altın fiyatının belirlenmesi ile ithalat ve ihracatının serbestleştirilmesidir. Altın ticaretinin liberalleştirilmesi yönünde alınan bu karar sektörün büyümesine katkı yaparken, potansiyelin ekonomiye taşınması için yeni kararları gerektirmiştir. İstanbul Altın Borsası'nın kurulması yönünde alınan karar, bunlardan biridir. Sistem ve kuraldan yoksun önemli bir sektör yeniden yapılandırılma sürecine girmiştir. 03.04.1993 yılında yayımlanan İstanbul Altın Borsası'nın kuruluşuna dayanak olan Kıymetli Madenler Borsalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmelik sonrası, 26 Temmuz 1995 tarihinde İstanbul Altın Borsası (İAB) kurularak, faaliyete geçmiştir (Borsa İstanbul: 4). Finansal piyasaların derinleşmesi ve kurumsallaşması açısından bu, önemli bir aşama olmuştur.

Borsanın faaliyete geçmesi ile altına dayalı finansal araçlar bir bir yatırımcılara sunulmaya başlanmıştır. Bunlardan günümüzde en yaygın olarak kullanılan ürünler altın sertifikaları, altına dayalı tahviller/bonolar ve altına dayalı yatırım fonlarıdır (Öz, Fidan, 2013: 125). Yatırım araçlarının giderek çeşitlenmesi ve finansal ürünlerin artması ile altın, Anadolu insanının 'kara gün dostu' olmaktan bir adım öteye geçerek, borsada alınıp satılabilen yanı sıra vadeli işlemlere konu edilen ve kazanç sağlayan bir kıymete dönüşür hale gelmiştir.

Yatırımcıların zihinsel dünyasında büyük değişim anlamına gelen bu durum, gayri resmi altın piyasasının ilk defa kurumsal yapıya kavuşmasını sağlarken yatırımcılara güvenli bir ortamda ve külçe formunda yatırım aracı sunmuştur.

Bu arada, temel düzenleyici kurum olan İAB'na kambiyo mevzuatı kapsamında “ithal edilen işlenmemiş kıymetli madenlerin Borsaya teslim edilmesi ve Borsada işlem görmesi zorunluluğu”, “yurtiçinde cevherden her tür ve şekilde üretilen kıymetli madenlerin Borsada işlem görmesi zorunluluğu”, “altın kredilerinin Borsaya tescil zorunluluğu”, “yurtdışından temin edilen işlenmemiş kıymetli maden kredilerine ilişkin madenlerin Borsaya teslimi ve Borsada işlem görme zorunluluğu”, “ham elmas ithalat ve ihracat işlemlerinde Borsanın ithalat ve ihracat otoritesi olması”, “ulusal ve uluslararası rafinerileri belirleme yetkisi” gibi önemli kamusal görev ve yetkiler verilmiştir.

Kamu eliyle yürütülen bu kurumsal düzenleme ve gelişmeler, hemen hemen eşzamanlı olarak özel sektör tarafından da izlenmiş ve uyum sağlanmıştır. Örneğin, bu kapsamda 1995 yılında Halaç Ailesi ilk olarak teşebbüse geçen olmuş ve “Halaç Kuyumculuk Ltd. Şti”ni kurarak rafinasyon işlemlerine başlamıştır. Ardından 1996 yılında Hazine Müsteşarlığı ve İstanbul Altın Borsası'nın katkılarıyla “İstanbul Altın Rafinerisi A.Ş.” (İAR) kurulmuştur. Sektörün ihtiyaçlarına cevap vermek amacıyla faaliyete geçen bu iki şirket 2002 yılında birleşme kararı almışlardır. Birleşme İstanbul Altın Rafinerisi A.Ş. unvanı altında gerçekleşmiş, böylece daha güçlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Şirket, İstanbul Altın Borsası ve Hazine Müsteşarlığı'nın akredite olan altın rafinerileri listesinde ilk resmi altın rafinerisi olarak yer almıştır (İAR, 2019).

İstanbul Altın Borsası'nda, yurt içinde cevherden üretilen kıymetli madenler ile yurda ithal olarak getirilen yıllık ortalama 200 tonun üzerindeki altın alınıp satılmaktadır. Borsa, bu işlemleri 24 saat kesintisiz olarak yapılmasına olanak sağlayan elektronik sistemler ile dünya ölçeğinde örneği olmayan bir organizasyona sahiptir. Londra Külçe Piyasası Birliği ile Dünya Elmas Federasyonu'nun da üyesi olan İAB, 2000'li yılların başlarında bankacılık ve finansal piyasaların yeniden örgütlenmesi çalışmaları sırasında ülkenin tek menkul kıymet borsası olan İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nın (İMKB) tüzel kişiliğinin sona ermesi ve yerine 03.04.2013 tarihinde Borsa İstanbul A.Ş. (BİAŞ) kurulması sonrasında faaliyetlerini BİAŞ bünyesinde kurulan Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasası Bölümü'nde yürütmeye başlamıştır. Bu gelişme sonrası, 7 Ekim 2017 tarihinde Sermaye Piyasası Kurulu'nun (SPK)

bir Yönetmeliği ile 03.04.1993 tarihli İAB'nın kurulmasına dayanak olan Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

Son olarak, BİAŞ bünyesinde altına dayalı gerçekleştirilen işlemleri kısaca özetler isek; öncelikle altın işlemleri hem fiziki hem de vadeli olarak yapılabilmektedir. Bankalar tarafından yapılan bu işlemler TL ve döviz karşılığında yapılırken, yanı sıra vadeli piyasada, altına dayalı futures ve options sözleşmeleri de yapılmaktadır. BİAŞ bünyesinde gerçekleşen altına dayalı işlem hacmi 2019 yılının ilk beş ayında 3 milyar (2,30 milyon) USD'a yaklaşırken miktar olarak 85 bin (84,661 kg.) tona yaklaşmıştır (https://www.borsaistanbul.com/dosyalar/kmtp/Veriler/kmp_au.pdf, Erişim: 20/06/2019).

3.2. Altın Bankacılığı Mevzuatı

Finansal sektörün yeniden yapılandırılması döneminde sürecin bir parçası olarak bir yandan altın bankacılığı mevzuat çalışmaları gerçekleşmiştir. Bu kapsamda, altın bankacılığının yasal çerçevesi, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar ve bu Karar'a İlişkin Tebliğler ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından düzenlenen Bankaların Kıymetli Maden Alım Satımına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ile düzenlenmiştir (Alp, v.d., 2017). Bu düzenlemelere aşağıda değinilmiştir.

a- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar ve bu Karar'a İlişkin Tebliğler

07.08.1989 tarih 89/14391 karar sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkındaki 32 sayılı Kararın 19. maddesinde; “Merkez Bankası ve bankalar, Türkiye'de ve yurtdışında yerleşik kişiler adına döviz tevdiat hesapları ve altın depo hesapları açabilirler. Bu hesaplar üzerinde, sahipleri serbestçe tasarrufta bulunabilirler.” İfadesi yer almıştır. Bu düzenleme sonrasında birçok Tebliğ yayımlanarak uygulama giderek daha anlaşılır hale gelmiş ve geliştirilmiştir. Bunlardan belirleyici olanlarına aşağıda değinilmiştir.

i- 1995 – 32/13 Sayılı Tebliğ

27.01.1995 tarih ve 22184 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 95-32/13 sayılı Hazine Müsteşarlığı Tebliği ile bankaların altın depo hesabı açmaları, altın kredisi kullandırmaları ve yurtdışından altın kredisi sağlamalarına ilişkin esas ve usuller düzenlenmiştir. Buna göre; “Bankalar Türkiye'de ve yurtdışında yerleşik gerçek ve tüzel kişiler adına altın depo hesapları açabilirler. Altın depo hesapları, en az 995/1000 saflıkta bar ve külçe halindeki işlenmemiş

altın ile 995/1000'den daha düşük saflıkta, gerek bir işçilik uygulanarak ziynet veya süs eşyası haline dönüştürülmüş gerekse içine ilave madde katılarak veya katılmaksızın alım satımı yapılan işlenmiş altın ile basılı altınların teslimi karşılığında vadeli veya vadesiz olarak açılır. Teslim edilen altının 1000 ayar karşılığında tekabül eden has altın miktarı esas alınarak işlem yapılır ve mudilere bu miktar ile faiz oranını ve diğer şartları gösteren hesap cüzdanı verilir. Altın depo hesaplarına bankalarca tespit edilecek oranlar üzerinden tahakkuk ettirilecek faizler hesaplarda altın olarak izlenir. Faiz ödemeleri altın veya altının ödeme günündeki karşılığı Türk Lirası veya döviz cinsinden yapılabilir. Altın depo hesaplarından hesap cüzdanında kayıtlı altın miktarının kısmen veya tamamen mudiye teslimi şeklinde ödeme yapılabilir. Banka ile mudi arasında varılacak anlaşmaya göre bankaca altın ödeme günündeki değeri üzerinden satın alınabilir ve karşılığında mudiye Türk Lirası veya döviz ödenebilir.”

Bu Tebliğ, altın depo hesapları konusunda önemli bir adım olarak 2000 yılına kadar (değişikliğe uğramasına rağmen) yürürlükte kalmıştır. Ancak, 16/05/2000 tarihli 2000-32/25 sayılı Tebliğ ile yürürlükten kaldırılmış, 2000 tarihli bu Tebliğ ise, 29/05/2008 tarihinde yayımlanan 2008-32/35 sayılı Tebliğ ile yürürlükten kaldırılarak, bugüne gelinmiştir.

ii- 2008-32/35 Sayılı Tebliğ

2008-32/35 sayılı Tebliğ, altın bankacılığında önceki düzenlemelerden oldukça ileri bir noktaya gidilmesini sağlamış ve günümüzde uygulanan altın bankacılığının temel esaslarını belirlemiştir. Buna göre; altın bankacılığının temel esasları şöyledir;

- “Bankalar Türkiye’de ve yurt dışında yerleşik gerçek ve tüzel kişiler adına vadeli veya vadesiz olarak altın, gümüş ve platin depo hesabı açabilirler. Bu hesaplar, altın, gümüş ve platinin fiziken teslimi, yurtiçi ya da yurtdışı banka hesaplarından transferi veya bankalarca satış yapılmak suretiyle açılabilir” (Madde 3).
- “Altın, gümüş ve platin depo hesapları, en az 995/1000 saflıkta altın, 99.9/100 saflıkta gümüş ve 99.95/100 saflıkta platinin teslimi veya bankaca satışının yapılması suretiyle açılır” (Madde 4, birinci fıkra).
- “Gerek bir işçilik uygulanarak ziynet veya süs eşyası haline dönüştürülmüş gerekse içine ilave madde katılarak veya katılmaksızın alım satımı yapılan veya basılı altın, gümüş ve platin üzerinden de hesap açılması mümkündür” (Madde 4, ikinci fıkra).

- “Altın, gümüş ve platin depo hesapları açıldığı saflığa tekabül eden gram karşılığı ile muhasebeleştirilir. Müşteriye verilen hesap cüzdanında ve alım satım belgesinde, depo hesabındaki tutarın, altın için 995/1000 ve 1000/1000, gümüş ve platin için 100/100 saflığa göre dönüşüm yapılarak belirtilmesi gereklidir” (Madde 5).
- “Depo hesapları için bankalarca tespit edilecek oranlar üzerinden tahakkuk ettirilecek faiz veya kâr payları, hesaplarda altın, gümüş veya platin olarak izlenir. Faiz veya kâr payı ödemeleri altın, gümüş, platin veya bunların ödeme günündeki karşılığı Türk Lirası veya döviz cinsinden yapılabilir” (Madde 6).
- “Depo hesaplarından hesap cüzdanında kayıtlı altın, gümüş veya platin miktarının kısmen veya tamamen mudiye teslimi şeklinde ödeme yapılabilir. Banka ile mudi arasında varılacak anlaşmaya göre bankalarca altın, gümüş veya platin, ödeme günündeki değeri üzerinden satın alınabilir ve karşılığında mudiye Türk Lirası veya döviz ödenebilir” (Madde 7).
- “Altın, gümüş veya platin kredisi hesaplarına bankalarca tespit edilecek oranlar üzerinden tahakkuk ettirilecek faizler, altın, gümüş veya platin olarak hesaplarda izlenir. Bu kredi hesapları, müşteriler tarafından altın, gümüş veya platin teslimi suretiyle veya banka ile müşteri arasında varılacak anlaşmaya göre Türk Lirası veya döviz geri ödemesi yapılarak kapatılabilir” (Madde 9).
- “Altın, gümüş veya platin alış ve satış fiyatları bankalarca, serbestçe tespit edilir” (Madde 10).

iii- 2013-32/42 Sayılı Tebliğ

Son olarak 2013 tarihinde düzenlenen 32/42 nolu Tebliğ ile, 2008-32/35 sayılı Tebliğ'deki ‘altın, gümüş ve platin kredisi açılması’ başlıklı 8. maddesinde değişikliğe gidilmiştir. Bu düzenleme sonucu altın, gümüş ve platin kredisi açılması esasları şöyledir;

- 1- “Bankalar depo hesapları karşılığı altın, gümüş, platin ile satın aldıkları altın, gümüş veya platinin teslimi veya karşılığının Türkiye’de yerleşik müşteriye Türk Lirası, yurt dışında yerleşik müşteriye ise Türk Lirası veya döviz olarak ödenmesi suretiyle;
  - Kıymetli maden üretimi veya ticareti ile iştigal eden Türkiye’de veya yurt dışında yerleşik kişilere,

- Türkiye'de veya yurt dışında yerleşik kişilere tutarı en az 5 milyon ABD Doları ve ortalama vadesi bir yılın üzerinde olmak üzere,
- Türkiye'de veya yurtdışında yerleşik kişilere teminat olarak alacakları Türkiye'deki şubelerinde bulundurulmuş kıymetli maden depo hesabı ve/veya altına dayalı sermaye piyasası aracı tutarını geçmemek üzere,

altın, gümüş veya platin kredisi kullandırabilirler.”

- 2- “Bu kredilerin müşteri adına açılacak depo hesabına alacak kaydedilmesi mümkündür. Bu hesaplardan hesap cüzdanında kayıtlı altın, gümüş veya platin miktarının kısmen veya tamamen müşteriye teslimi şeklinde ödeme yapılabilir.”
- 3- “Banka ile müşteri arasında varılacak anlaşmaya göre bankalarca altın, gümüş veya platin, ödeme günündeki değeri üzerinden satın alınabilir ve karşılığında Türkiye'de yerleşik müşteriye Türk Lirası, yurt dışında yerleşik müşteriye ise Türk Lirası veya döviz ödenebilir.”

b- Bankaların Kıymetli Maden Alım Satımına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikler

i- 2006 Tarihli İlk Yönetmelik

32 Sayılı Karar yanında altın bankacılığı alt yapısını güçlendirme yönünde BDDK tarafından yapılan önemli düzenleme 1 Kasım 2006 tarihinde yayımlanan Bankaların Kıymetli Maden Alım Satımına ve Alacaklarından Dolayı Edindikleri Emtia ve Gayrimenkullerin Elden Çıkarılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik olmuştur. Yönetmelik ile bankaların alım satımını yapabilecekleri kıymetli madenler belirlenmiştir. Bunlar; “Kıymetli Madenler Borsalarında işlem gören ve standartları ve nitelikleri Hazine Müsteşarlığı veya İstanbul Altın Borsası tarafından belirlenen altın, gümüş ve platinin alım ve satımı ile Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsalarında işlem gören ve standart ve nitelikleri yetkili merciler tarafından belirlenen altın, gümüş ve platin esas alan sözleşmelerin alım ve satımı”dır.

ii- 2006 Tarihli İkinci Yönetmelik

İlk yönetmelik yayımlandıktan on yıl sonra 22 Haziran 2016 tarihinde çıkarılan Bankaların Kıymetli Maden Alım Satımına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ile 2006 tarihli Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır. Yeni yönetmeliğin ilgili maddesi şu

şekilde düzenlenmiştir; “Bankalar, kıymetli maden borsalarında işlem gören veya standartları ve nitelikleri Hazine Müsteşarlığı veya BİAŞ tarafından belirlenen ya da bu standartlara ve niteliklere uygunluğu bakımından, üretildikleri rafineriler itibarıyla kabul edilebilirlikleri BİAŞ tarafından teyit edilen kıymetli madenler ile Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin 1/8/1951 tarihli ve 1738 sayılı Kararı ile standartları ve nitelikleri belirlenen Cumhuriyet altın sikkeleri ile Cumhuriyet ziynet altınlarının alım ve satımı ile vadeli işlem ve opsiyon borsalarında işlem gören ve standart ve nitelikleri yetkili merciler tarafından belirlenen kıymetli madenleri esas alan sözleşmelerin alım ve satımını yapabilirler.”

Yapılan bu altyapı düzenlemeleri sonucunda, yastık altı/kayıt dışı altınların bankacılık sistemine aktarılmasında önemli birer araç olan borsa ve rafinasyon şirketlerinin kurulması ve faaliyete geçmesi ile altın bankacılığının gelişmesi için uygun zemin oluşmuştur. Bunlar sadece altın, gümüş ve platin gibi değerli kıymetlerin mevduat olarak kabulü değil, elektronik olarak transferinin ve ATM’lerden fiziken çekilebilir olmasına imkan sunarak piyasaların gelişmesi ve derinleşmesine de katkı yapacaktır. Öncelikle önemli miktardaki ekonomi dışı kaynağın ülke ekonomisine kazandırılması yolu açılmıştır. Böylece, ‘altın bankacılığı’ olarak tanımlanan kavram, iktisadi hayatımıza güçlü bir zeminde girme fırsatı yakalamıştır.

3.3. Altın Bankacılığının Başlaması ve Gelişimi

Altın bankacılığı, toplumun yatırım/tasarruf amaçlı elinde/yastıkaltı tuttuğu altınları bankalara çekerek ekonomiye kanalize etmenin aracı olarak ortaya çıkmıştır. Çünkü bankacılık, tasarruf sahiplerinin ellerinde bulunan kaynakların mevduat olarak toplamak ve diğer yandan ihtiyaç sahiplerine kredi olarak vermek suretiyle ekonomik faaliyetlere aktarma mekanizmasıdır. Bankalar bu işlevi, altın ile yapmaları halinde ‘altın bankacılığı’ndan söz edilir. Geçen 40 yıllık dönemde bu kapsamda birçok düzenleme ile altına dayalı çok sayıda bankacılık işlemi gerçeğe dönüşmüştür. Bunlardan bazıları; vadesiz altın depo hesabı, vadeli altın depo hesabı, altın biriktiren hesap, altına katılma hesabı, altın teminatlı ihtiyaç kredisi, altın ve gümüş kredileri, altın fonları, altın havalesi, kuyumcu paket sigortası, altına endeksli finansman (altın kredisi) gibi geniş bir yelpazede hizmet ve ürünlerdir (Öz, Fidan, 2013: 125).

Türk bankacılık sistemi, altın veya diğer kıymetli madenler ile ilk temasını 1980’li yılların başında, henüz konu hakkında herhangi bir mevzuatın bulunmadığı dönemde kurmuştur. Ekonominin düzensizlikler içinde bulunduğu bu yıllarda, finans ve bankacılık sektörü ciddi hareketlenme ve dalgalanmalar yaşamıştır, ‘banker faciası’ olarak kayda geçen olaylar bu dönemde ortaya çıkmıştır. Çok sayıda tefeci/banker yanında, sadece 1983-1984

yıllarında 6 banka iflas etmiştir (Batır: 13). Bu sırada, bir banka altın mevduatı sertifikası çıkarmış ve çeyrek altın alımı/satım işlemi yapmaya başlayarak, altına dayalı işlem yapmaya geçmiştir. Ardından, 1990'lı yıllarda bir başka banka kuyumculara altın kredisi sağlama çalışmasına koyulmuş, ancak başarılı olamamıştır (Öz, 2015: 44).

Bu sırada piyasaya düzen getirmek amacıyla 12 Eylül 1980 askeri darbesi sonrası kurulan Turgut ÖZAL hükümeti tarafından ekonomide liberalleşme ve dışa açılması yolunda önemli adımlar atılmış, 2005 yılında yürürlükten kaldırılmış olan 3182 sayılı Bankalar Kanunu, TPKKH 32 Sayılı Karar gibi hukuki düzenlemeler yanında Merkez Bankası nezdinde “TL karşılığı Altın Piyasası” ile İMKB’nin kuruluşu gibi kurumsal gelişmeler gerçekleştirilmiştir. 1989 yılında ise T.C. Merkez Bankası, Para Piyasaları ve Fon Yönetimi Genel Müdürlüğü bünyesinde “döviz karşılığı altın piyasası” oluşturmuştur (Toraman, 1997: 14). 2000 yılından itibaren, bankalarda altına dayalı mevduat hesapları açılarak (Altaş, 2010: 14), bilançolarda yer almaya başlamıştır. Böylece, asırlara dayanan kuyumculuk sektörü yanında altına dayalı bankacılığa geçilerek ‘altın piyasası’nın ikinci kesimi de kurumsallaşmıştır. Altını hammadde olarak kullanan ‘endüstri sektörü’ yanında finansal piyasanın temel aktörü bankalar konularak ‘altın piyasası’ oluşumu tamamlanmıştır (İnal, Aydın, 2016: 61).

2000’li yılların başlarında, önceki dönemde yaşanan krizler nedeniyle mali sektörde ikinci bir düzenleme aşamasına geçilmiş ve sistem yeniden yapılandırılmıştır. Gerçekleşen yenilikler arasında 2005 yılında çıkarılan 5411 sayılı Bankacılık Kanunu yanında kayıtdışılığın önüne geçmek amacıyla Türkiye’de ve yurtdışında yerleşik kişilerin adlarına bankalarda altın depo hesabı açabilmesi yer almıştır. 2010’lara gelindiğinde ise, bir katılım bankası sektörde bir ilke öncülük yaparak fiziki altın toplamaya başlamıştır. Bu adım, atıl halde duran önemli bir kaynağın bankaların Pasif kalemleri içinde yer almasını sağlarken (Çelikdemir, Çetin, 2015: 11-32), katılım bankaları ise bu öncülükleri ile altının ekonomi için önemli ve yaygın bir finansal kaynak olabileceği gerçeğini ortaya çıkarmışlardır.

Aslında, faiz yasağına karşı faizsiz bankacılık uygulaması için sisteme dahil edilen katılım bankaları, altına dayalı işlemlere çok önceden zihinsel olarak hazırlıklıdır. Çünkü altın, bu sektörün takip ettiği (İslami) prensipler açısından zaten emtia değil para olarak kabul edilmektedir. Yanı sıra, katılım bankaları müşterilerinin çoğunluğu inançları gereği tasarruflarının bir kısmını faiz içermeyen yatırım araçlarında değerlendirmeyi amaçlamakta, bunlarında başında, altın gelmektedir. Zaten geleneksel yatırım aracının altın olduğu

toplumda büyük bir altın birikimi bulunduğunu tahmin zor değildir. Bu ve benzer saikler neticesinde, katılım bankları “altın bankacılığı”na geçişte öncülük yapmakta gecikmemişler, aynı şekilde kavramın Türk bankacılık sektörüne kazandırılmasına öncülük yapmışlardır.

2010 yılından itibaren 11 bankanın yürüttüğü hurda altın toplama kampanyaları neticesinde 2017 sonu itibarıyla 154 tondan fazla altın, yastık altından çıkararak bankalarda mevduata dönüşürken (Dereci, 2018), banka bilançolarında 2018 sonunda 41.390 Milyon TL., Haziran 2019 sonunda ise 53.497 Milyon TL.’ye ulaşan ‘kıymetli maden depo hesabı’ oluşmuştur. Ayın son işlem tarihi olan 28 Haziran 2019 günü BİST’in kapanış fiyatı dikkate alınarak yapılan hesaplama göre ise sistemdeki altın miktarı 206 tona yaklaşmıştır. BDDK’nın Aylık Bankacılık Sektör Verileri’ne göre, sözkonusu hesapların 2002 sonrası seyri aşağıdadır.

Tablo 3. Bankalardaki Kıymetli Maden Depo Hesaplarının Gelişimi (2010-2019)

Yıl	Kıymetli Maden Depo Hesapları - Yurt İçi Yerleşik- (Milyon TL)	Kıymetli Maden Depo Hesapları - Yurt Dışı Yerleşik-(Milyon TL)	Toplam (Milyon TL)
2010	2.377	21	2.398
2011	14.221	108	14.329
2012	18.316	284	18.500
2013	20.554	358	20.912
2014	15.927	323	16.250
2015	10.624	381	11.005
2016	16.964	481	17.445
2017	23.474	629	24.103
2018	40.446	944	41.390
2019/6	52.474	1.023	53.497

Kaynak: <http://www.bddk.org.tr/BultenAylık>, Erişim: 17/08/2019

Altın depo hesapları, en az 995/1000 saflıkta altının teslimi veya bankaca satışının yapılması suretiyle açılır. Gerek bir işçilik uygulanarak ziynet veya süs eşyası haline dönüştürülmüş gerekse içine ilave madde katılarak veya katılmaksızın alım satımı yapılan veya basılı altın üzerinden de hesap açılabilir. 2010 sonrası ivme kazanan altına dayalı mevduat hesapları, önce 2012-2013 yıllarında, ardından 2018 yılında ciddi artış göstermiştir. Bu artışlarda, T.C. Merkez Bankası tarafından belirlenen zorunlu karşılıkların kapsam ve oranlarının altın lehine değişikliğe uğraması etkili olmuştur. Bu konuda, 2019 yılında yeni Tebliğler yayımlanmış, yapılan değişiklikler sonucu, TCMB nezdinde bankaların Türk lirası yükümlülükler için tutması gereken zorunlu karşılıkların; en fazla yüzde 40’ı ABD doları ve/veya Euro cinsinden, en fazla yüzde 30’u standart altın cinsinden ve en fazla yüzde 10’u kaynağı yurtiçi yerleşiklerden toplanan işlenmiş veya hurda altın olan standart altın

cinsinden tesis etmeleri gerekmektedir. Buna karşılık, yabancı para cinsinden yükümlülükler için tutması gereken zorunlu karşılıkların kıymetli maden depo hesapları için tutulması gereken kısmının tamamına kadarı standart altın cinsinden tesis edilmesi gerekmektedir.

Altına dayalı mevduat hesapları dışında önemli bir başka ürün altına dayalı tahvil ve sertifikalardır. Kamunun Hazine Müsteşarlığı vasıtasıyla 02 Ekim 2017 tarihinde başlattığı ilk etap Altın Tahvili/Altına Dayalı Kira Sertifikası ihracı 27 Ekim 2017 tarihinde 4. Etapla sona ermiştir. Bu süreçte 12.800 bireysel yatırımcı 370 Milyon TL. değerinde yaklaşık 2,5 ton (2 bin 462 kilogram) altınını yastık altından çıkararak, altın tahvili ile altına dayalı kira sertifikası satın almıştır (<https://www.trthaber.com/haber/ekonomi/hazinenin-altin-tahvili-buyuk-ragbet-gordu-339510.html>, Erişim: 20/06/2019). Bankalar aracılığı ile toplanan bu altınların %54'ünü oluşturan 1.319 Kg.'lık kısmı İslam Hukukçuları tarafından izin verilen Kira Sertifikası'na, %46'lık kısmı oluşturan 1.146 Kg. ise Altın Tahvili'ne yönelmiştir. 2018'de gerçekleşen iki ayrı ihraç döneminde ise toplam 4 ton 8 kilogram altın yastık altından çıkararak ekonomiye kazandırılmıştır. Bunun ise, yaklaşık %60'lık kısmı olan 2.385 kilogramı Kira Sertifikası %40'lık kısmı olan 1.623 Kg. ise Altın Tahvili satın almıştır (<https://altin.hmb.gov.tr/istatistik>, Erişim: 20/06/2019). Büyük kısmı ekonomi dışı kesimden iki yıl içinde toplanan altın miktarı yaklaşık 6,5 ton (6 bin 473 kg.) olmuştur. 2019 yılında Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın altına dayalı tahvil ve sertifika ihracı devam etmektedir.

2010 yılında hız kazanan altına dayalı bankacılık ve finansal ürün portföyü, altına dayalı yatırım fonlarına da yansımıştır. Türkiye'de 2010 Ocak itibarıyla portföylerinde minimum %35 altın yatırımı bulunması gereken 1 A tipi ve en az %51 oranında altın yatırımı bulunması gereken 7 B tipi altına dayalı (karma) fon bulununken (Altaş, 2010: 14), 2019 Temmuz itibarıyla, portföylerinde altın yatırımı bulunduran karma fonlar hariç, sadece, 11 adet 'Altın Fonu', 2 adet 'Altın ve Diğer Kıymetli Madenler Fonu' olmak üzere toplam 13 adet doğrudan altına dayalı fon bulunmaktadır. Bunların ise toplam değeri 1.019.019.862.-TL.'dir (SPK, 2019).

3.4. İşletmeler Açısından Altın Bankacılığı

Altın bankacılığının ortaya çıkmasına yol açan ana sebep ekonomi dışındaki altınların bankacılık sistemine çekilerek ekonomik faaliyete katılması, yani işletmelere kredi olarak aktarılmasını sağlamaktır. Buradan hareketle işletmeler açısından altın bankacılığı işlemlerini;

- a- altın mevduat/yatırım işleri,

b- altın kredisi işlemleri ve,

c- diğer işlemler

olarak sınıflandırmak mümkündür.

a- Altın depo hesapları, niteliği, muhasebeleştirilmesi gibi temel konular 95-32/35 sayılı Tebliğ ile düzenlenmiştir. Bu kapsamda bankalar, fiziki altınları vadeli ve vadesiz ‘depo hesapları’na alırlar. Teslim alınmak veya bankaca satışı yapılmak suretiyle açılan hesaplara altınlar, en az 995/1000 saflıkta miktar şeklinde giriş yapılır. Bunun anlamı, ne surette olursa olsun teslim edilen altınların 24 ayar saflığa dönüşmesidir. Gerek bir işçilik uygulanarak ziynet veya süs eşyası haline dönüştürülmüş gerekse içine ilave madde katılarak veya katılmaksızın alım satımı yapılan veya basılı altın üzerinden açılmış olsun. Şu var ki, bu kapsamdaki fiziki altın, kurum ve işletmelerden çok fazla hane halkı elinde bulunmaktadır. Dolayısıyla, geniş ve dağınık bir hedef kitle söz konusu olduğundan bankalar tarafından düzenlenen ‘altın günleri’ önemli bir araç olarak kullanılmaktadır.

b- Türkiye’deki bankalar, 2008 yılında çıkarılan 32/35 sayılı Tebliğ ile işletmelere altın, gümüş ve platin cinsinden ‘kıymetli maden/emtia kredisi’ kullandırma zemini bulmuşlardır. Ardından, 2013 yılında yapılan 32/42 sayılı Tebliğ’e göre; bankalar depo hesapları karşılığı altın, gümüş, platin ile satın aldıkları altın, gümüş veya platinin teslimi veya karşılığının Türkiye’de yerleşik müşteriye Türk Lirası, yurt dışında yerleşik müşteriye ise Türk Lirası veya döviz olarak ödenmesi suretiyle altın, gümüş veya platin kredisi kullandırabilirler. Çerçevesi bu şekilde çizilen kıymetli maden kredilerinin hedef kitlesi, genel olarak imalatçı kuyumcular olduğundan depo hesaplarına nazaran daha dar bir kitleye hitap etmektedir. Söz konusu bu kısıtlılık, BDDK’nın yayımladığı verilerde de görülmektedir. Örneğin, 2019 Haziran sonu itibarıyla bankaların Pasif tarafında yer alan kaynaklar içindeki kıymetli maden depo hesaplarının tutarı 53.497 Milyon TL.’ye ulaşmasına karşılık Aktif tarafta yer alan varlıklar içindeki kredi tutarı ancak 5.792 Milyon TL. olarak gerçekleşmiştir (BDDK, 2019).

c- Diğer işlemler, bankaların TL. ile yaptıkları işlemlere benzer şekilde altına dayalı yaptıkları işlemlerdir. Bunlar, altın alım-satımı, elektronik transfer, ATM’den fiziki altın çekimi, altın hediye çeki, vadeli altın işlemleri; forward, future, opsiyon kontratları ve altın swapları v.b.

Bankacılık sisteminde çok sayıda işleme konu olan altın, işletmeler açısından farklı amaçlarla kullanılabilir. Bunları aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür.

i- İşletmeler, özellikle kuyumculukla iştigel edenler ellerindeki fon fazlasıyla fiziki altın satın alarak, fiyat artışlarından kendilerini korumayı amaçlayabilirler. Sonrasında altınlarının çalınma ihtimaline karşı, kiralık kasalarda ücret karşılığı tutmak yerine altın mevduat hesabında faiz/karpayı geliri elde etmek amacıyla değerlendirebilirler.

ii- 19.08.2016 tarih 29806 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6736 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin Kanun’nun ‘Bazı Varlıkların Milli Ekonomiye Kazandırılması’ başlıklı 7 inci madde 4 üncü fıkrasında Gelir veya Kurumlar Vergisi mükellefleri sahip oldukları, Türkiye’de bulunan ancak kanuni defter kayıtlarında yer almayan para, altın, döviz, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları ile taşınmazlarını, 31.12.2016 tarihine kadar, dönem kazancının tespitinde dikkate almaksızın defterlere kaydedebilirler, bu takdirde söz konusu varlıklar vergiye tabi kazancın ve kurumlar için dağıtılabılır kazancın tespitinde dikkate alınmaksızın işletmeden çekebilirler. Bu kanun kapsamında işletmelerin sahip olduğu altınları ve diğer kıymetli değerlerini banka mevduat hesaplarında izlenmesi yolu açılmıştır.

iii- Bankalardan kullanmış oldukları nakdi veya gayri nakdi her tür kredilere karşılık altın mevduat hesaplarını teminat olarak gösterebilir.

4. ALTINA DAYALI İŞLEMLERİN İŞLETMELER TARAFINDAN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Bu bölümde altın bankacılığı muhasebesini konu alan çalışmalar ile işletmeler tarafından fiziki altın karşılığı vadesiz hesap açılması, altın mevduat hesabından fiziki altın ve Türk lirası olarak tahsilat yapılması, fiziki altın karşılığında vadeli hesap açılması ve karpayı/faiz tahakkuk etmesi, altın kredisi kullanımı ve karpayı/faiz tahakkuk ettirilmesi gibi altın bankacılığı işlemlerinin işletmeler tarafından muhasebeleştirilmesi konuları ele alınmıştır.

4.1. Literatür

Ülkemizde altın bankacılığı konusunda yapılan bilimsel yayın (Doğan, 2010, Saraç, Bayhan, 2013, Öz, Fidan, 2013, Öz, 2015) yanı sıra bu kapsamdaki finansal işlemlerin bankalar tarafından nasıl muhasebeleştirileceği konusunu ele alan bilimsel yayın bulunmasına karşılık söz konusu işlemlerin banka müşterileri tarafından nasıl muhasebeleştirileceği konusu nadiren ele alınan bir konudur. Burada, bankalar tarafından gerçekleştirilen altına dayalı

işlemlerin muhasebesi kapsamında yapılan çalışmalardan bir kısmı ile banka müşterileri, özelde kuyumculuk sektörü işletmeleri tarafından gerçekleştirilen altına dayalı işlemlerin muhasebesini konu edinen çalışmalardan bir kısmına aşağıda değinilmiştir.

Altın cinsinden işlemlerin bankalar tarafından muhasebeleştirilmesi konusunda yapılan ilk çalışmalardan biri T.C. Merkez Bankası bünyesinde ‘Uzmanlık Yeterlilik Tezi’ olarak Özyürek (2005) tarafından gerçekleştirilmiştir. Altın bankacılığının henüz gelişme döneminde yapılan bu çalışmada, altına dayalı işlemler dışında yabancı para değerlemesi ve oluşan kur farklarının muhasebeleştirilmesi konusu da ele alınmıştır. Konu sadece ‘bankalar muhasebesi’ açısından değil yanı sıra Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS) açısından değerlendirilmiştir.

Bu arada, ülkemizde altın bankacılığının öncülerinden Kuveyt Türk Katılım Bankası tarafından bir danışmanlık kurumuna yaptırılan ‘Katılım Bankaları Altın İşlemleri’ (2012) bu kapsamdaki ilk ve önemli çalışmalardan biridir. Çalışmada, altın mevduat ve kredi hesapları ve bunlara bağlı karpayı ve geri ödeme işlemleri yanı sıra, türev ürünlerin muhasebeleştirilmesi konusu da ele alınmıştır.

Okur, Çatıkkaş ve Esen (2014) tarafından yapılan bir çalışma ‘Altın Emanet Hesapları’ adı altında yeni bir finansal ürünü konu edinmiştir. Bu kapsamda, önerilen ürünün muhasebeleştirilmesi çalışmanın esasını oluşturmuştur.

Çelikdemir ve Çetin (2015) tarafından yapılan çalışma, altına dayalı bankacılık işlemlerinin muhasebeleştirilmesini doğrudan konu edinen ilk çalışmalardan sayılır. Ancak bu çalışma, altın işlemlerinin müşteriler (kişi ve işletmeler) tarafından değil, bankalar tarafından muhasebeleştirilmesini ele almıştır. Şu var ki, bankalar kendilerine özgü zorunlu hesap planları olan kurumlar olup, kendi dışındaki hiçbir işletme söz konusu hesap planını kullanamaz, onunla müşteri ilişkisi kuran işletme ve kurumların uymak zorunda oldukları hesap planı, banka muhasebesinden oldukça farklıdır. Söz konusu çalışmada, bankaların altına dayalı yaptıkları mevduat ve kredi işlemleri ile bunlara bağlı işlemler ve diğer altına dayalı işlemler ‘bankalar muhasebesi’ kapsamında ele alınmıştır.

Altına dayalı bankacılık işlemlerden biri olan kredilerin Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları (TFSR) kapsamında muhasebeleştirilmesini konu edinen bir çalışma Fidan (2016) tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, söz konusu emtia kredilerinin kullandırılması, faizi ve dönem sonu değerlemesi konu edilmiştir.

Bankalarla altına dayalı işlem gerçekleştiren işletmelerin muhasebesini konu alan çalışmalar, genelde ‘kuyumculuk muhasebesi’ adı altında yer alan uygulamaya dönük çalışmalardır. Bunlardan biri, Baş (2010) tarafından yapılan ‘Kuyumcu Sektörü Muhasebe İşlemleri’ çalışması diğeri İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (İSMMM) adına Sütütemiz tarafından gerçekleştirilen çalışmadır. Her iki çalışmada, kuyumculuk işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ve vergi konusu yanında ‘enflasyon düzeltmesi’ konusu da ele almıştır.

Son olarak şu hususu belirtmek gerekir ki, akademik dünyadan işletmelerin taraf olduğu altın bankacılığı kapsamındaki işlemlerin muhasebeleştirilmesi konusuna doğrudan temas eden bir çalışma tarafımızdan tespit edilememiştir. Konu genel olarak, genel muhasebe ve tekdüzen hesap planı kapsamında sıradan bir konu olarak ele alınmaktadır.

4.2. İşletmelerin Tekdüzen Hesap Çerçevesi ve Planı

Türkiye’de işletmeler muhasebe sistemlerini, 01.01.1994 tarihinden itibaren 26.12.1992 tarihli 1 nolu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’nde (MSUGT) belirlenmiş olan tekdüzen hesap çerçevesi ve hesap planı doğrultusunda kurmak zorundadırlar. Ancak; ikinci sınıf tüccarlar işlemlerini işletme esasına göre muhasebeleştirdiklerinden, bu uygulamanın dışındadırlar. 1 nolu Tebliğ sonrası çıkarılan Tebliğler ile yeni eklemeler yapılmış olmasına karşılık, sistem ilk günkü özünü korumaktadır. Bunun yanı sıra belirli kurum ve kuruluşlar için Uluslararası Muhasebe Standartları’nın (UMS) uygulaması da söz konusudur. Türkçeye çevirisi yapılarak “Türkiye Muhasebe Standartları” (TMS) olarak tanımlanan muhasebe ilkeleri ve kuralları 2011 tarihli yeni Türk Ticaret Kanunu kapsamında belirli işletmeler için zorunlu hale getirilmiştir.

Tablo 4. İşletmelerin 1992 Tarihli Zorunlu Tekdüzen Hesap Planı

BİLANÇO HESAPLARI			
Kodu	AKTİF	Kodu	PASİF
1	DÖNEN VARLIKLAR	3	KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
2	DURAN VARLIKLAR	4	UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
		5	ÖZKAYNAKLAR
6	GELİR TABLOSU HESAPLARI		
	GİDER HESAPLARI	SONUÇ HESAPLARI	GELİR HESAPLARI
	61,62,63,65,66,68 kodlu hesaplar	69 kodlu hesap	60,64,67 kodlu hesaplar
7	MALİYET HESAPLARI		
8			
9	NAZİM HESAPLAR	9	NAZİM HESAPLAR

4.3. İşletmelerde Altına Dayalı İşlemlerin Muhasebeleştirilmesi

Bu bölümde, işletmeler tarafından fiziki altını karşılığı vadesiz hesap açılması, altın mevduat hesabından fiziki altın veya Türk lirası çekilmesi, fiziki altın karşılığında vadeli hesap açılması ve faiz tahakkuk etmesi ve kullanılan kredilerine karşılık vadeli altın mevduat hesabı teminat olarak verilmesi ile altın kredisi kullanımı ile ilgili durumların muhasebeleştirilmesi ele alınmıştır. Ancak, bu noktada birkaç husus açıklamak gerekir. Öncelikle, banklardaki mevduatların (2019 itibarıyla her bir hesabın 100 bin TL.'lık kısmı) sigorta kapsamında bulunduğunu ifade etmek gerekir.

Konvansiyonel veya katılım hangisi olursa olsun mevduatın bankaya yatırılması veya altın kredisi kullanımı işlemlerinin muhasebesi büyük oranda benzerdir. Ancak, vade sonunda elde edilen getirinin niteliği farklıdır. Konvansiyonel bankalardan faiz geliri elde edilirken, katılım bankalarından karpayı elde edilir. Karpayı, katılım hesabı karşılığında, yatırımcının katılım bankası ile kurduğu risk paylaşımı esaslı 'kar/zarar ortaklığı' karşılığında elde ettiği gelirin adıdır. Faiz ise, konvansiyonel bankacılıkta başlangıçta yatırımcıya taahhüt edilen ve riske ortaklık içermeyen borç verme karşılığında elde edilen kazancın adıdır.

Bir diğer konu, bankaların fiziki altın depo (vadeli/vadesiz) işlemleri ile altın kredilerinin her türlü kaydı, faiz/karpayı tahakkukları ve geri ödemesi 'miktar' cinsinden izlenir. Zira, altın depo hesapları bankaların mülkiyetinde değildir ve bu nedenle, TL. üzerinden işleyen Altın Alım Satım Hesabı çalıştırılmaz (Özyürek, 2005: 104). Ancak, banka dışı kurum ve işletmelerde ise, TL. döviz, emtia veya altın her tür işlemler TL. cinsinden kayıt altına alınır. Miktar bilgisi yevmiye kaydı açıklamalarında yapılır. Yanı sıra, muhasebe dışı

(excel gibi) bir ortamda izlenmesi uygundur. Bu arada, 2004 yılında yapılan 5228 sayılı Kanun ile bazı işletmeler için TL. dışında kayıt imkanı sağlanmıştır. Buna göre, Bakanlar Kurulunun izni ile belirli koşullara sahip olan yabancı sermayeli işletmelere ulusal para birimi dışında, yabancı para birimiyle defter tutabilme hakkı getirilmiştir.

a- Fiziki Altın Karşılığı Vadesiz Hesap Açılması

İşolgusu: Ekol Yatırım ve Tic. A.Ş. bir müşterisinden alacağı karşılığında 2017 yılında edindiği 1000/1000 saflıktaki 600 gr. altını, koruma endişesi nedeniyle Altın Günleri kapsamında ABC Katılım Bankası'na teslim etmiştir. İstanbul Altın Rafinerisi A.Ş. eksperleri tarafından değerlendirilmiş (1000/1000 x 600)= 600 gr denk gelen altın karşılığında, 20.08.2018 tarihindeki kur (125 TL/gr) üzerinden (600 gr. X 125 TL/gr=) 75.000.-TL. tutarında banka nezdinde vadesiz hesap açılmıştır.

- Şirket kasasındaki 600 gr. altının vadesiz mevduat hesabına yatırılması kaydı:

20/08/2018

102 BANKALAR	75.000	
102 000 Vadesiz Altın Deposu		
118 DİĞER MENKUL KIYMETLER		
118 00 Alacağa Karşı Edinilen Altınlar		75.000

b- Altın Mevduat Hesabının Kapatılması

Bankalar, teslim aldıkları hurda altınları has altına dönüştürmekte, müşterinin talebi halinde fiziki altın olarak teslim etmeleri mümkündür. Müşteri, istediğinde hesabın kapatıldığı tarihteki Altın Borsası'nın kapanış fiyatından TL. olarak da tahsil edebilmektedir. Ancak, bu teslimler sırasında aşağıda belirtildiği üzere Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV) doğurmaktadır (http://dguder.org/Webkontrol/IcerikYonetimi/Dosyalar/bankalarin-altin-mevduat-hesaplari-dolayisiyla-yaptiklari-islemlerde-bsmv-matrahi-hk-dwk_ozelge_g597_ecBa8XVr.pdf, Erişim: 20/06/2019);

- 1- Banka tarafından kendi nam ve hesabına yapılan altın alım satım işlemlerinde altının alış tarihindeki TL. değeri ile satış tarihindeki TL değeri arasındaki fark üzerinden,

2- Müşteri nam ve hesabına yapılan altın alım satım işlemlerinde, alınan komisyon bedelleri üzerinden,

%5 oranında BSMV hesaplanması gerekmektedir.

3- Altının müşteriye satıldığı fiyattan piyasadan alınması ya da müşteriden alınan fiyattan piyasaya satılması ve dolayısıyla banka lehine para kalmaması halinde BSMV doğmamaktadır.

ba- Hesabın Fiziki Altın İade Alınarak Kapatılması

Şirket yetkilisi vadesiz hesaptaki altınları, birkaç gün önceden haber vermek suretiyle 30.10.2018 tarihinde fiziki olarak teslim almıştır. Teslim tarihindeki fiyat 130 TL/gr. olduğundan gr. başına 5 TL. olumlu fark doğmuştur.

Buna göre: 01.08.2018 tarihindeki 600 gr altının TL. karşılığı 130 TL/gr'den 78.000.- TL yapmaktadır. Fiziki teslimat işlemleri dolayısıyla işlem komisyonu $78.000.-TL \times 0,0025 = 195.-TL$ 'dir. BSMV tutarı ise $195.-TL \times 0,05 = 9,75.-TL$ 'dir.

30/10/2018

118 DİĞER MENKUL KIYMETLER	77.795,25	
118 00 Alacağa Karşı Edinilen Altınlar		
659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR	204,75	
102 BANKALAR		75.000
102 000 Vadesiz Altın Deposu		
649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR		3.000

bb- Hesabın Banka Altın Cari Fiyatından Bozdurularak Kapatılması

Vadesiz altın hesabı, bankanın altın alış fiyatı olan 130 TL./gr esas alınarak bankaya satılması suretiyle kapatılmıştır. Bedeli, şirket kasasına konulmuştur.

30/10/2018

100 KASA HESABI	77.795,25	
100 00 Merkez TL.Kasası		
659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR	204,75	
102 BANKALAR		75.000
102 000 Vadesiz Altın Deposu		
649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR		3.000

c- Fiziki Altın Karşılığında Vadeli Hesap Açılması ve Karpayı Tahakkuku

İşletmeler, bankalarda vadesiz mevduat yanı sıra vadeli mevduat açabilirler. Vadesiz de olduğu gibi, bunları da vadesi dolduğunda veya istediği bir zamanda bankanın günlük cari fiyatları üzerinden satılması ya da makul birkaç gün önceden haber vermek kaydıyla fiziki teslimat yapılması suretiyle kapanması mümkündür. Yanı sıra vadeli mevduatı temdit edebilir.

- Şirket yetkilisi, 01.09.2018 tarihinde ABC Katılım Bankası'nda 'vadesiz altın hesabı'nda bulunan 600 gr. değerindeki altını bir talimatla 'vadeli altın hesabı'na aktarmıştır. Altın gr. fiyatı 125 TL/gr.dır.

01/09/2018

102 BANKALAR	75.000	
102 100 Vadeli Altın Deposu		
102 BANKALAR		75.000
102 000 Vadesiz Altın Deposu		

Vade sonunda yapılan kar paylaşımı sonunda, vadeli altın hesabına %0,01 oranında karpayı tahakkuk etmiştir. Buna göre;

$(600 \text{ gr} \times 0,1 \times 3 \text{ ay}) / 1200 = 0,15 \text{ gr.}$ kar payı yansımıştır. Yansıtılan kar payı, kesintiler sonrası şirket yetkilisine nakit olarak ödenmiştir. 15 gr. kar payı için $(0,15 \text{ gr} \times$

0,15) 0,0225 gr. Gelir Vergisi Kesintisi (Stopaj) yapılmış kalan ise, tahsil edilmiştir. 1 gr =127 TL. olduğundan, Stopaj tutarı=0,0225x127 TL= 2,86

- Şirket, vadeli hesabındaki altınları banka günlük cari fiyatı üzerinden bankaya satmıştır.

01/12/2018

100 KASA	76.216,19	
193 PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR	2,86	
102 BANKALAR		75.000
102 100 Vadeli Altın Deposu		
642 KARPAYI GELİRLERİ		19,05
649 DİĞER OLAĞAN GELİR KARLAR		1.200

Şirket, 01.12.2018 tarihinde kar payını tahsil ettiği vadeli mevduat/katılım hesabını 6 ay daha temdit etmiştir. 31.12.2018 tarihinde ise banka; depo hesabındaki altınları, borsada oluşan kapanış fiyatını esas alarak 1 gr=120 TL.'den değerlendirme yapmış ve bu değerlendirme sonucunda 600 gr altının değeri 72.000 TL. olarak belirlenmiştir. Ortaya çıkan değer düşüklüğü için karşılık ayırlamayacak, ancak, döviz tevdiat hesaplarına benzer şekilde fark kadar zarar yazılacaktır. Zira, bankalar altın ile ilgili olarak gram üzerinden kaydettikleri hesapları yabancı para kabul ederek değerlendirme gününde borsada oluşan fiyatlar üzerinden yapmaktadırlar (Özyürek, 2005: 106).

- 31.12.2018 tarihli hesap dökümünden altın deposu 72.000 TL. olarak görülmüştür.

31/12/2018

659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR	3.000	
102 BANKALAR		3.000
102 100 Vadeli Altın Deposu		

d- Kullanılan Fona Karşılık Vadeli Altın Mevduat Hesabının Teminat Alınması

Altın depo hesapları, BDDK'nın tarafından düzenlenen ve 22/06/2016 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan "Kredilerin Sınıflandırılması Ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" in 13 üncü maddesi uyarınca birinci grup teminatlar arasında yer almaktadır. 15 inci maddeye göre, bu gruptaki teminatların dikkate alınma oranı %100'dür. Dolayısıyla bankalar altın depo hesapları tutarında birebir fon kullandırma/kredilendirme yapabilmektedirler.

İşolgusu: Ekol Yatırım ve Tic. A.Ş., 01.11.2018 tarihinde, şirket kasasında tutulan 600 gr değerindeki ziynet altını karşılığında ABC Katılım Bankası nezdinde altın mevduat/katılım hesabı açtırmış, daha sonra kullanacağı fon/kredi ihtiyacına istinaden söz konusu hesabı bankaya teminat olarak göstermiştir. Banka, müşteriye %100 likit değere sahip altın mevduat hesabı karşılığında, aynı günü altın fiyatı karşılığı (1 gr=125 TL) 75.000 TL. tutarında fon kullandırmıştır. Kullanılan fon, 1 yıl vadeli olup, şirket faaliyeti amacıyla edinilen ticari taşıt içindir. Şirket, aynı gün taşıtı satın almış ve aktifine kaydetmiştir.

- ABC Katılım Bankası'nda Altın Mevduat Hesabı Açılması Kaydı:

01/11/2018

102 BANKALAR	75.000	
102 100 Vadeli Altın Deposu		
118 DİĞER MENKUL KIYMETLER		75.000
118 00 Alacağa Karşı Edinilen Altınlar		

- Altın Mevduat Hesabının Kredi Teminatı Olarak Verilmesi Kaydı:

01/11/2018

102 BANKALAR	75.000	
102 101 Bloke Mevduatlar		
102 BANKALAR		75.000
102 100 Vadeli Altın Deposu		

- Banka Kredisi ile Ticari Amaçlı Taşıtların Bedelinin Ödenmesi, KDV'nin ise Şirketin Banka C/H'dan Ödenmesi Kaydı:

01/11/2018

254 TAŞITLAR	75.000	
191 İNDİRİLECEK KDV	11.250	
300 BANKA KREDİLERİ		75.000
102 BANKALAR		11.250
102 000 Vadesiz TL. Hesabı		

Bu arada, bankaya 682,50 TL kredi tahsis ücreti (dosya masrafı) ile 750 TL sigorta bedeli olarak toplam 1.432,50 TL.'nin şirketin bankadaki C/H'dan virman yapılarak ödenmiştir.

01/11/2018

254 TAŞITLAR	1.432,50	
102 BANKALAR		1.432,50
102 000 Vadesiz TL. Hesabı		

Birinci yılın sonunda kredi anaparası ile 20.000.-TL. tutarındaki banka karpayı (finansman gideri), şirketin C/H'dan virman yapılarak def'aten ödenmiştir.

01/11/2019

300 BANKA KREDİLERİ	75.000	
780 FİNANSMAN GİDERLERİ	20.000	
102 BANKALAR		95.000
102 000 Vadesiz TL Hesabı		

Ödeme ile birlikte, altın mevduat hesabı üzerindeki bloke kaldırılarak, şirket hesabı serbest bırakılmıştır. Bloke hesaptaki altınların bir yıl sonraki gr fiyatı 150 TL/gr. olarak belirlenmiştir.

- Bankanın Krediyeye Karşılık Teminat Aldığı Altın Mevduat Hesabı'nın Blokesinin Kaldırılması ve Şirket Hesabına Alınması ve Ortaya Çıkan Değerleme Farkının İlgili Hesaba Alınma Kaydı:

01/11/2019

102 BANKALAR	90.000	
102 000 Altın Deposu		
102 BANKALAR		75.000
102 101 Bloke Mevduatlar		
649 DİĞER OLAĞAN GELİR KARLAR		15.000

Bu arada, şirket kullandığı fon karşılığında 20.000.-TL. finansman maliyeti ödemesine rağmen altının değer artışı karşılığında 15.000.-TL. değerleme farkı (kazanç) elde etmiştir. Böylece, karpayı ve masrafların bir kısmı değer artış kazancı ile telafi edilmiştir. Dolayısıyla altın işletmeler için yatırım, tasarruf ve teminat amaçlı kullanılabilir.

e- Bankalardan Altın Kredisi Kullanımı

Başta imalatçılar olmak üzere yurt içi ve yurt dışına satış (ihracat) yapan kuyumculuk sektörü işletmelerine yönelik tasarlanan altın kredileri, BDDK'nın yayımladığı istatistiklere göre, 2018 Aralık sonunda 5.039 Milyon TL. iken 2019 Haziran sonunda 5.792 Milyon TL.'ye ulaşmıştır (BDDK, 2019).

Altın kredileri, İkinci Bölüm'de değinildiği üzere, aşağıdaki esaslara göre kullandırılır;

- “Bankalar depo hesapları karşılığı altın ile satın aldıkları altın teslimi veya karşılığının Türkiye’de yerleşik müşteriye Türk Lirası, yurt dışında yerleşik müşteriye ise Türk Lirası veya döviz olarak ödenmesi suretiyle;
  - Kıymetli maden üretimi veya ticareti ile iştigal eden Türkiye’de veya yurt dışında yerleşik kişilere,
  - Türkiye’de veya yurt dışında yerleşik kişilere tutarı en az 5 milyon ABD Doları ve ortalama vadesi bir yılın üzerinde olmak üzere,

- Türkiye’de veya yurtdışında yerleşik kişilere teminat olarak alacakları Türkiye’deki şubelerinde bulundurulan kıymetli maden depo hesabı ve/veya altına dayalı sermaye piyasası aracı tutarını geçmemek üzere, altın kredisi kullandırabilirler.
- Bu kredilerin müşteri adına açılacak depo hesabına alacak kaydedilmesi mümkündür. Bu hesaplardan hesap cüzdanında kayıtlı altın miktarının kısmen veya tamamen müşteriye teslimi şeklinde ödeme yapılabilir.
- Banka ile müşteri arasında varılacak anlaşmaya göre bankalarca altın ödeme günündeki değeri üzerinden satın alınabilir ve karşılığında Türkiye’de yerleşik müşteriye Türk Lirası, yurt dışında yerleşik müşteriye ise Türk Lirası veya döviz ödenebilir.

İşolgusu: Kuyumculuk sektöründe faaliyet gösteren Elit Kuyumculuk San. ve Tic. A.Ş., 01/07/2018 tarihinde ABC Katılım Bankası’ndan 75.000 gr, 995/1000 saflıkta 1 yıl vadeli, kâr payı oranı %5 olan altın kredisi/fonu kullanmıştır. Bir önceki gün Borsa İstanbul’daki altın kapanış fiyatı 200.-TL.’dir. Bedeli, şirket vadesiz altın deposu hesabına geçmiştir. Sözleme gereği, kullanılan fon ile bankanın karpayı bir yılın sonunda def’aten ödenecektir.

Kullanılan altın fonun net miktarı: $75.000 \text{ gr} \times 0,995 = 74.625 \text{ gr}$. dır. Kayıtlara da bu miktar alınır. TL. karşılığı ise; $74.625 \times 200 \text{ TL/gr} = 14.925.000.-\text{TL}$. olur.

- Altın Kredisi Kullanımı Kaydı:

01/07/2018

102 BANKALAR	14.925.000
102 000 Vadesiz Altın Deposu	
300 BANKA KREDİLERİ	14.925.000
300 03 Altın Kredileri	
ABC Katılım Bankası’ndan 75.000 gr., 995/1000 saflıkta altın kredisi kullanma kaydı	

Dönem sonu, 31/12/2018 tarihinde Vergi Usul Kanunu’nun (VUK) 285 inci maddesi gereğince altın borcunun karpayına karşılık gelen miktarının belirlenmesi ve TL. karşılığının muhasebe kayıtlarına girmesi gerekir. Zira, ilgili maddeye göre; “Borçlar mukayyet

değerleriyle değerlenir. Mevduat veya kredi sözleşmelerine müstenit borçlar değerlendirilme gününe kadar hesaplanacak faizleriyle birlikte dikkate alınır.” Bu hüküm gereği işletmeler sadece dönem sonları değil, yanı sıra geçici vergi dönemlerinde de altın kredisi borçlarını VUK’nun 285’inci maddesi çerçevesinde borçlar için belirlenen ölçüyü kullanarak mukayyet değerle değerlemeleri gerekmektedir (03.07.2000 tarih ve B.07.0.GEL.0.29/29542853 sayılı Maliye Bakanlığı Özelgesi). Buna karşılık, VUK’nun 285’inci maddesine göre değerlendirme sonucu altın kredisi borcu için altın değer artış farkı hesaplanmaması, maliyet ve sonuç hesaplarına intikal ettirilmemesi gerekir (Özyer, 2004: 461). Öte yandan, Borsa İstanbul’da yılın son işlem günündeki altın kapanış fiyatı 215 TL/gr. olarak belirlenmiştir.

Altın kredisinin bir yıllık karpayı oranı %5 olduğuna göre, 6 aylık kısma isabet eden karpayı (finansman) gider tutarı, toplamın yarısı kadardır. Buna göre:

1 yılın karpayı miktarı = (74.625 gr X 0,05) = 3.731,25 gr altındır.

6 aylık kısmı ise 1.865,625 gr. altın olur. Bu miktarın TL. karşılığı:

1.865,625 gr. X 215 TL/gr = 401.109,40 TL.’dir.

- Altın Kredisinin Finansman Giderinden 2018 Yılına İsbet Eden Kısmın Kaydı:

31/12/2018

780 FİNANSMAN GİDERLERİ	401.109,40
780 03 Altın Kredisi Karpayı Gideri	
300 BANKA KREDİLERİ	
300 03 Altın Kredileri	401.109,40
ABC Katılım Bankası’ndan kullanılan 75.000 gr., 995/1000 saflıktaki altın kredisinin yılsonuna isabet eden karpayı (finansman) gideri kaydı	

Kullanılan kredinin vadesi 30/06/2019 tarihinde dolmuştur. Şirket, kullanılan altın kredisi ana miktarı (75.000 gr. altın) ile karpayı miktarı (3.731,25 gr. altın) karşılığını TL. olarak şirket vadesiz mevduat hesabından def’aten ödemeyi planlamıştır. Bankalar altın alış ve satış fiyatlarını serbestçe belirleme hakkına sahip olup, bu tarihteki altın satış fiyatı 225

TL/gr.'dir. Şirket yetkilisi bu fiyatını uygun bulmuştur. Buna göre, kullanılan altın kredisi ile bir yılın karpayı miktarının TL. karşılığı ile toplam ödenecek tutar aşağıdaki gibi hesaplanır.

• Kullanılan fon karşılığı (74.625 gr X 225 TL/gr =)	16.790.625.-TL.
• Kullanılan fon karpayı karşılığı (finansman gideri)	
(3.731,25 gr X 225 TL/gr =)	<u>839.475.-TL.</u>
Toplam bankaya ödenecek tutar	17.630.100.-TL.

Öncelikle, bir yıllık süre için hesaplanan toplam karpayı (finansman) gideri tutarından daha evvel, 31/12/2018 tarihinde hesaplanarak kaydedilen tutar düşüldükten sonra, kalan kısım finansman gideri olarak kaydedilir.

Buna göre, gider yazılacak tutar = 839.475 - 401.109,40 = 438.365,60.-TL.'dir. Ardından, kullanılan fon karşılığında altın fiyatının artışı nedeniyle ortaya çıkan fark belirlenir ve 780 FİNANSMAN GİDERLERİ HESABI'na BORÇ yazılır.

Ardından, 75.000 gr., 995/1000 saflıktaki altın kredisinin 30/06/2019 tarihindeki tutarından (16.790.625.-TL), kredinin kullanıldığı tarihteki tutarı (14.925.000.-TL) çıkarılır. Kalan fark, 1.865.625.-TL. olur.

- Kullanılan Altın Kredisinin Yıllık Karpayı Giderinin Bakiye Kaydı:

30/06/2019

780 FİNANSMAN GİDERLERİ	438.365,60
780 03 Altın Kredisi Karpayı Gideri	
300 BANKA KREDİLERİ	
300 03 Altın Kredileri	438.365,60
ABC Katılım Bankası'ndan kullanılan 75.000 gr., 995/1000 saflıktaki altın kredisinin yıllık kâr payı (finansman) giderinin bakiye kaydı	

Kâr payı gider farkından sonra kullanılan altın kredisi değerlendirme (kur) farkı olan 1.885.625.-TL. de ilgili hesaplara alınır.

- Kullanılan Altın Kredisinin Fiyat (Değerleme) Farkının İlgili Hesaplara Kaydı:

30/06/2019

780 FİNANSMAN GİDERLERİ	1.865.625	
780 04 Altın Kredisi Fiyat Farkı		
300 BANKA KREDİLERİ		1.865.625
300 03 Altın Kredileri		
ABC Katılım Bankası'ndan kullanılan 75.000 gr., 995/1000 saflıktaki altın kredisinin değerlendirme farkının kaydı		

Bu kayıt sonrası 300 BANKA KREDİLERİ HESABI'nın ALACAK bakiyesi toplamı 17.630.100.-TL.'ye ulaşmış olur. Bu toplam borç, şirketin C/H'dan virman yapılarak kapatıldığından, kaydı aşağıdaki gibi yapılır.

Altın Kredisi Bakiye Tutarının C/H'tan Ödeme Yapılarak Kapatılması Kaydı:

30/06/2019

300 BANKA KREDİLERİ	17.630.100	
300 03 Altın Kredileri		
102 BANKALAR		17.630.100
102 110 Vadesiz TL. Hesabı		
ABC Katılım Bankası'ndan kullanılan 75.000 gr., 995/1000 saflıkta altın kredisi ile karpayı (finansman) giderinin C/H'tan ödenerek hesabın kapatılması kaydı		

Kredi anapara ve kâr payı giderinin bu şekilde TL. olarak ödenmesi yanında işletmelerin stoklarında bulunan fiziki altınla ödenmesi de mümkündür. Bu durumda; stoktan çıkışlar maliyet bedeli üzerinden, kredi hesabının kapanışının ise mukayyet değeri üzerinden yapılması ve ikisinin arasındaki farkın ise dönem kazancı ile ilişkilendirilmesi gerekir (Fidan, 2016:114). Yukarıdaki kayıta ALACAK tarafta yer alan 102 BANKALAR HESABI yerine, 153 TİCARİ MALLAR HESABI'dan çıkış yapılır. Yanı sıra, döviz cinsinden de ödenerek hesaplar kapatılabilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİ

Ülkemizde, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar'da yapılan değişiklik ile 2000'li yıllarda altın bankacılığı başlamıştır. Yıllardır yastık altında tutulan çoğu altın kıymetli madenler bu sayede çalınma ve kaybolma riski olmadan bankacılık sistemi yoluyla iktisadi hayata kazandırılmaya başlanmıştır. Katılım bankacılığının öncülüğünde gelişen altına dayalı mevduat hesabı açılması, alım-satımının yapılması ve altın hesapları arasında havale yapılabilmesi geleneksel Türk yatırımcısının inanç dünyasında henüz tümüyle kabul görmemiştir. Zira, altın ağırlıklı maden depo hesapları 2019 ilk yarısında henüz 53.497 Milyon TL.'ye ulaşırken, kamunun Hazine Müsteşarlığı (2018'den itibaren Hazine ve Maliye Bakanlığı bünyesine katılan kurum) eliyle ihraç ettiği 2017'deki ilk etap Altın Tahvili/Altına Dayalı Kira Sertifikası yoluyla 2,5 ton civarında, 2018'de ise gerçekleşen ihraçlarda ise 4 tondan biraz fazla altın yastık altından çıkarak ekonomik faaliyete kazandırılabilmiştir.

Hane halkının yastık altında tuttuğu altın gibi değerli kıymetlerin 'altın bankacılığı' kapsamında başta Merkez Bankası olmak üzere ticari bankalara çekilmesi hem ülke hem de tasarruf sahiplerinin iktisadi kaynaklarının genişlemesi anlamına gelmektedir. Bankalar bu süreçte, 32 Sayılı Karar'da yapılan değişiklik ile hayat bulan Altın Borsası ile birlikte temel fonksiyonel kurumlardır. Zira bankalar topladıkları altınları çalınma ve kaybolma riski olmadan ekonomik alana, yani yatırıma kanalize etme imkanı sahiplerdir. Yanı sıra, altın alım-satımı, hesaplar arasında havale işlemleri gibi birçok farklı işlemi daha yatırımcılara sunmaktadırlar. Kurumsallaşma ile altına dayalı bankacılık ve finansal ürünler artmaya başlarken 2010 sonrası dönemde altına dayalı kira sertifikası ve altın sertifikası gibi yeni ürünler sisteme dahil olmuştur.

Altının bankalar kanalı ile ekonomiye aktarılması, öncelikle uzman kişiler (ekspert) gözetiminde altınların teslim alınmasıyla başlamaktadır. Her tür fiziki altın, en 995/1000 saflıkta altına dönüştürmek suretiyle miktar (kg, gr.) cinsinden banka hesaplarına alınması ile devam eden sürecin sonunda, altın kredi olarak ekonomik faaliyete katılır. Bu arada, altınlarını bankaya vadeli veya vadesiz olarak yatıran işletme ve kurumlar ise hesaplarını TL. olarak izlerler. Ancak istenildiğinde fiziki olarak geri almaları mümkündür. TL. hesaplarda olduğu gibi altın hesapları da vadelerine göre farklı karpayı/faiz yanı sıra değer artışı ya da kredi kullanımı için teminat olma gibi faydalar sağlar.

Bankalarda gram üzerinden izlenen/kaydedilen hesaplar yabancı para kabul edilerek değerlendirme gününde Borsa İstanbul'da oluşan fiyatlar üzerinden yeniden değerlendirilmekte,

işletmelerde kendi kayıtlarında buna paralel işlem yapmaktadırlar. Zira, işletmelerin aktifinde yatırım amaçlı tutulan iktisadi kıymetler (kıymetli maden-altın, gümüş, platin) VUK'nun 289.cu maddesi uyarınca geçici vergi dönemleri ve hesap dönemi sonlarında Altın Borsası'ndaki rayiç bedel üzerinden değerlemeye tabi tutulur.

Uzun yıllardır yastık altı kalan altın ve benzeri değerli varlıkların ticareti önündeki kısıtların kaldırılarak, serbestçe alınıp satılır olması, bir yandan altın sektörünü kayıt dışı ve kaçak yollarla arz sağlayan bir yapıdan kurtararak, rekabet gücü yüksek, dünya ölçeğinde modern ve gelişen bir sektör ortaya çıkarmıştır (Çıtak, 1999: 64). Öte yandan, kişi ve işletmeler açısından atıl durumdaki değerlerinin, birçok riskten uzak, güvenli bir ortamda kazanç üreten araca dönüşmesi sağlanmıştır. Ancak, altın bankacılığının henüz beklenen gelişmeyi sağladığını, yastık altı tahmin edilen altınların bankacılık sistemine çekildiğini ifade etmek çok zordur. Bunun sağlanması yönünde birkaç öneri düşünülebilir. Öncelikle geleneksel hane halkını daha ikna edici, inanç dünyasında tereddüt meydana getirmeyecek nitelikte ürünlerin tasarlanması, yanı sıra, bankacılık sisteminde geçmişte yaşanan olumsuzlukların önüne geçilmesine ve sisteme olan güvenin artırılması gerekir.

Bankacılık sisteminde altın bankacılığı mevduat ağırlıklı bir gelişme gösterirken, çok az oranda 'altın kredisi' yer almaktadır. Kredi, kuyumculuk sektörünün gelişmesi açısından değerli bir kaynaktır. Ne var ki, bankalar kredi kullanırken genel olarak oldukça katı davranmakta veya yüksek maliyet çıkarmaktadırlar. Bunun karşısında müşteriler kredi kullanmaktan kolaylıkla caymaktadır. Bankacılık dünyası bu yaklaşımını yumuşatabilirse, altın kredisi kullanımında artma eğilimi olabilir.

Son olarak, para olarak asırlarca kullanılan altının miktar olarak korunması, işletme muhasebesinin önemli bir amacı olarak görülmelidir. İşletmelerin değişen ekonomik ortamlarda sermaye erimesine uğramaması, başta akademik dünya olmak üzere konu ile ilgili tarafların bunu sağlayacak bilgi ve araçları üretmesi ile mümkündür. Bu alanda henüz yeterli çalışma yoktur. Bu çalışma ise, bu kapsamda bir öneri sunmaktan öte, mevcut muhasebe uygulamasına odaklanmıştır.

KAYNAKÇA

Aktaş, Zelal, Aldan, Altan, Aydın, Faruk, Bozok, İhsan, Kanlı, Burak, (2012), Türkiye’de Altın: Dış Ticaret, Cari İşlemler Dengesi ve Büyüme Üzerine Etkisi, TCMB Ekonomi Notları, Ankara, Sayı: 2012-29/23 Ekim

Altaş, Gülben, (2010), “Altın Piyasaları”, TSPAKB Sermaye Piyasasında Gündem, Sayı: 91, Mart, ISSN: 1304-8155, s. 8-26

Alp, Pelin, Akça, Fatih, Koyuncu, Gökhan, (2017), “Türkiye’de Altın Bankacılığının Gelişimi”, <http://tcmbblog.org/wps/wcm/connect/blog/tr/main+menu/analizler/turkiyede+altin+bankaciliginin+gelisimi>, Erişim: 20/06/2019

Aşarkaya, Ahmet (2013), Dünya’da ve Türkiye’de Altın Piyasası, Türkiye İş Bankası İktisadi Araştırmalar Bölümü

Borsa İstanbul, (2019), “Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasası”, http://www.borsaistanbul.com/data/kilavuzlar/Kiyetli_Madenler_ve_Taslar_Piyasasi.pdf, (Erişim Tarihi: 10/06/2019)

Çelikdemir, Neşe Çoban, Çetin, Abdurrahman, (2015), “Altın Bankacılığı ve Altın İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi”, AKÜ İİBF Dergisi-Cilt: XVII Sayı: 2, Aralık, s.11-32

Çıtak, Serdar, (1999), “Dünya Altın Piyasaları, İstanbul Altın Borsası ve Risk Yönetiminde Altın”, İMKB Dergisi, Cilt:3, Sayı:12, s. 51-89

Çıtak, Serdar, (2004), 24 Ayar, Düş Yıldızı Yayınları, Ankara

Demirci, Server, Kodalak Bilal, (2018), “BRICS Ülkeleri Merkez Bankaları İle Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası’nın Para Politikası Etkinliğinde Altın Rezervlerinin Rolü – Karşılaştırmalı Analiz”, Social Sciences Research Journal, Volume 7, Issue1, 1-21 (March), ISSN: 2147-5237, 1-21

Dereci, Mustafa, (2018), “Katılım Bankacılığında Altın”, Katılım Finans Dergisi, 10 Mayıs, <http://katilimfinansdergisi.com.tr/katilim-bankaciliginda-altin>, Erişim: 15/03/2019

Doğan, Ayşe Özlem, (2010), Altın Bankacılığı ve Türkiye Uygulaması, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Eyceyurt Batır, Tuğba, (2016), Türkiye’de Katılım Bankaları ve Konvansiyonel Bankaların Karlılık Belirleyicileri ve Etkinlik Yönünden Karşılaştırılmaları, Atatürk Üniversitesi SBE, Doktora Tezi, Erzurum

Fidan, Mehmet Maşuk, (2016), Bankalarca Kullanılan Emtia (Altın, Gümüş ve Platin) Kredilerinin Vergi Usul Kanunu ve Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları’na Göre Değerlemesi ve Muhasebeleştirilmesi, Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies 2/4, s. 108-128

Güngör, Tefik, (2017), Olayların İçinden,”Kuyumculuk sektörü 10 milyar dolarlık bir sektör”, Dünya Gazetesi, <https://www.dunya.com/kose-yazisi/kuyumculuk-sektoru-10-milyar-dolarlik-bir-sektor/356977><https://www.dunya.com/kose-yazisi/kuyumculuk-sektoru-10-milyar-dolarlik-bir-sektor/356977>, Erişim: 25/06/2019

Halışçelik, Ergül, (2000), Kıymetli Madenler Kıymetli Madenler Mevzuatının Değerlendirilmesi ve İstanbul Altın Borsası’nın Mali Sektör İçerisindeki Yeri, Ankara.

İnal, Veysel, AYDIN, Mücahit, (2016), “Altın Fiyatlarını Etkilemesi Beklenen Faktörler Üzerine Bir İnceleme”, ICPESS ICPESS (International Congress on Politic, Economic and Social Studies), İstanbul, 24-26 August, s. 61-70

Öz, Ersan, Fidan, Aysin, (2013), “Türkiye’de Altın Bankacılığı Faaliyetleri ve Vergilendirilmesi”, Maliye Dergisi, Sayı 164, Ocak-Haziran, s. 120-130

Öz, Tunahan, (2015), Türkiye’deki Bankaların Altın Bankacılığı Anlamına Birbirlerinden Nasıl Farklılaştığının Analizi, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Özyer, Mehmet Ali, (2004), Vergi Usul Kanunu Uygulaması, Hesap Uzmanları Derneği, 3. Baskı

Özyürek, Evşen, (2005), Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası’nda Altın ve Yabancı Para Değerlemesi ve Oluşan Kur Farklarının Muhasebeleştirilmesi, Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Ankara

Saraç, Osman, Bayhan, Abdullah Cevdet, (2013), “Kıymetli Maden Altının Ekonomi Politikası ve Bankacılık Sektörü Çerçevesinde Değerlendirilmesi”, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, Cilt: 5, No:2, s. 393-406

Toraman, Cengiz, (1997), Bir Yatırım Aracı Olarak Altın ve Sermaye Piyasasına Aktarılmasında İstanbul Altın Borsasının Rolü, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya

T.C. Ticaret Bakanlığı, (2018), Mücevherat Sektör Raporu, Hazırlayan İhracat Genel Müdürlüğü Maden, Metal ve Orman Ürünleri Dairesi, Ankara.

Vural, M. Göknil (2003), Altın Piyasası ve Altın Fiyatlarını Etkileyen Faktörler, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Ankara

İnternet Kaynakları

<https://altin.hmb.gov.tr/istatistik>, Erişim: 20/06/2019

<http://www.bddk.org.tr/BultenAylık>, Erişim: 17/08/2019

https://www.borsaistanbul.com/dosyalar/kmtp/Veriler/kmp_au.pdf, Erişim: 20/06/2019).

http://dguder.org/Webkontrol/IcerikYonetimi/Dosyalar/bankalarin-altin-mevduat-hesaplari-dolayisiyla-yaptiklari-islemlerde-bsmv-matrahi-hk-dwk_ozelge_g597_ecBa8XVr.pdf, Erişim: 20/06/2019

<http://www.spk.gov.tr/SiteApps/PortfoyDegerleri/YatirimFonlari/MKYF>, Erişim: 20/06/2019

<https://www.trthaber.com/haber/ekonomi/hazinenin-altin-tahvili-buyuk-ragbet-gordu-339510.html>, Erişim: 20/06/2019